

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و برزنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Social

اجتماعی

سیدهاشم سدید
۲۱ اکتوبر ۲۰۱۵

تحلیل یک نظر

"ویل دورانت"، فیلسوف، مؤرخ و نویسنده پرکار و مشهور امریکائی، در پیشگفتار بحث شیوائی فلسفه، فصل اول کتاب لذات فلسفه خویش نوشته می کند، که "اناتول فرانس"، یکی از نویسندگان فرانسه به این اعتقاد بود، که مایه امتیاز انسان و حیوان ادبیات و دروغ پردازی است. یعنی حیوان به خاطری حیوان است که نه ادبیات می داند و نه دروغ می گوید؛ و انسان برای آن انسان است، و حیوان نیست، که هم ادبیات می داند و هم دروغ می گوید. نظری، که اگر با دقت و ژرف اندیشی لازم مورد مذاقه قرار بگیرد، بین انسان و حیوان، هیچ تفاوت و امتیازی باقی نگذاشته است. به چگونگی جمله اخیر بعداً می پردازم. فعلاً جوانب دیگر سخن این نویسنده را مورد تدقیق قرار می دهم:

فرض کنیم که این امتیاز وجود نمی داشت و انسان نه به ادب و ادبیات دست پیدا می کرد و نه استعداد دروغ گفتن را می داشت؛ آیا می شد انسان را، با حیوان برابر دانست؟ یا یک الاغ را، با چهار پا و هیکلی که هیچ شباهتی با انسان ندارد، اگر خدا می خواست که فهم و قریحه یا ادراک طبیعی ادبی به او اعطاء کند، و به وی نیز، مانند انسان، احسان می کرد و قدرت و هنر دروغ گفتن را یاد می داد، با انسان همشأن خواند؟

از این پرسش هائی که به پرسش های غامض و بعضی اوقات کودکانه فیلسوفان می ماند و از جانبی چون حیوان این دو هنر انسانی را، خوشبختانه یا بدبختانه، در حال حاضر دارا نیست، و برای این که خود را از افسانه سرمگسک رها نکرده باشیم، پیشنهاد من این است، که این موضوع را در همینجا بگذاریم و به موضوعی بپردازیم، که یکی وجه امتیاز حیوان است، و دیگری وجه امتیاز انسان - امتیاز به معنی برتری.

از دروغ شروع می کنم: دروغ، همچنان که این نویسنده فرانسوی گفته است، یکی از امتیازهای دوگانه ای است که انسان نسبت به حیوان دارد؛ یعنی انسان دروغ می گوید و حیوان عادت به دروغ گفتن ندارد.

از دید انسان دروغ، یا دروغ گفتن، یک عمل زشت است. توسل جستن انسان به تنهایی به این عمل، چون امتیاز دارای دو معنی است: یکی فرق داشتن یا فرق شدن و فرق کردن؛ و دیگری رجحان و برتری داشتن، می تواند هم برای انسان امتیاز باشد و هم برای حیوان. برای انسان، چون بدین وسیله از حیوان فرق می شود، و برای حیوان، چون دروغ و دروغ گفتن عملی نکوهیده است و حیوان، مانند انسان، به گفتن آن قادر نیست، یا عادت به دروغ گفتن ندارد، امتیازی است به حیوان، که به وسیله آن می باید حیوان را نسبت به انسان رجحان یا برتری داد.

تا اینجا اگر خواسته باشیم حسن و قبح عمل، یا خصلت خوب و بد حیوان و انسان را برای دادن نمره به یکی از این دو موجود مورد ارزیابی قرار بدهیم، اگر مثل برخی انسان ها خویش خوری، یا رفیق بازی نکرده باشیم، حیوان با وجود

حیوان بودنش، یک نمره به دست می آورد؛ و انسان، انسانی که اشرف مخلوقات خوانده می شود، صاحب هیچ نمره ای نمی شود!

حوصله! کارما هنوز تمام نشده است. اگر هدف آن می بود، که مانند برخی انسان های بی انصاف و از خدا بی خبر در حالتی یکی را کافر و دیگری را مسلمان نشان بدهیم، با گرفتن همین نتیجه، این مقایسه را به نفع حیوان اعلام می کردم؛ و می گفتیم، که حیوان، چون یک امتیاز دارد، در این دآوری نسبت به انسان برتر شمرده شد، ولی مسأله ادب و زبان و ادبیات، که از نظر "اناتول فرانس" وجه دوم امتیاز انسان نسبت به حیوان خوانده شده است، هنوز مورد بحث و کنکاش و دقت قرار نگرفته است. هر چند انسان در این عرصه، چون حیوان، حتی طوطی که سخنورترین حیوان در جمع تمام حیوانات است، تنها قادر به تکلم چند کلمه محدود است، آنهم مانند کودکی که نو سر زبان می آید. و با این چند کلمه شکسته و ریخته و مغلوط و نامفهوم، اصلاً با انسان قابل مقایسه نیست. بناءً، مانند یک داور با انصاف و شریف که حین دآوری خدا را حاضر و ناظر می ببندد، در این زمینه صفر بی مقدار را به حیوان و عدد یک را نثار انسان زبان دراز دروغ گو و... می کنیم. و نتیجه نهائی را چنین اعلام می کنیم: انسان: یک - حیوان: یک؛ یعنی هر دو در این دادگاه، با رسیدگی به دادخواهی حیوان نسبت به بی انصافی "اناتول فرانس"، مساوی اعلام می شوند. هیچ کدام نسبت به دیگری امتیاز، یعنی برتری ندارد، در حالی که میان حیوان و انسان امتیاز، یعنی فرق های زیادی وجود دارد، که اگر خواسته باشیم همه را با هم مقایسه کنیم و از روی همه آن ها حکم نهائی را به نفع این یا آن اعلام نمائیم، باید در وهله اول، کسی باشد که مشخص، مانند نویسنده بالا، موضوعی را مطرح کند و طالب قضاوت شود؛ و در مرحله دوم، برای این کار وقت بگیرد؛ زیرا در غرب هیچ دیدار، یا کاری تا از قیل وقت معین نشود، صورت نمی گیرد. هر چند فکر می کنم، که از جهات عدیده ای حیوانات در یک ارزیابی نهائی امتیاز بیشتری نسبت به انسان به دست خواهند آورد، و در این میدان با نمره بسیار بالا برنده خواهند شد!!

۲۰۱۵/۱۰/۲۰